

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Michaely Bejčkové a soudců Faisala Husseiného a Ondřeje Mrákoty ve věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí ze dne 20. 6. 2023, čj. 21297/23/5100-41456-710158, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 8. 1. 2024, čj. 59 Af 15/2023 - 54,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobce (nyní vystupuje jako *stěžovatel*) se u krajského soudu domáhal zrušení nebo vyslovení nicotnosti rozhodnutí žalovaného. Protože stěžovatel společně se žalobou neuhradil soudní poplatek, vyzval ho krajský soud k jeho uhrazení. Stěžovatel na tuto výzvu reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud mu proto zaslal k vyplnění formulář *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Stěžovatel jej vyplnil a zaslal zpět soudu. Krajský soud však zjistil, že stěžovatelova tvrzení nejsou úplná a neodpovídají skutečnosti. Stěžovatelovým žádostem proto nevyhověl: neustanovil stěžovateli zástupce pro řízení o žalobě ani mu nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

[3] Stěžovatel napadl usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností a zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[4] V kasační stížnosti namítá, že krajský soud rozhodoval na základě domněnek a v odůvodnění napadeného usnesení zkreslil a vykonstruoval rozhodný skutkový i právní stav, ke kterému se stěžovatel nemohl vyjádřit. Tím porušil jeho základní práva garantovaná Ústavou. Stěžovatel je přesvědčen, že jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce byly dostatečně odůvodněny a doloženy rozhodnými údaji. Stěžovatel navrhuje, aby NSS napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] NSS nejdříve posoudil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je ze zákona zpoplatněna a stěžovatel musí být v řízení o ní zastoupen advokátem. Podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) ovšem nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Napadené usnesení je nepochybně procesním rozhodnutím. Soud proto stěžovatele k zaplacení soudního poplatku nevyzýval ani nerozhodoval o žádosti o osvobození od soudních poplatků. V této věci totiž stěžovatel není povinen soudní poplatek hradit.

[6] Závěr rozšířeného senátu platí také pro povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Není tedy nutné, aby byl stěžovatel nyní zastoupen advokátem. Stěžovatel ovšem o advokáta požádal, proto se NSS touto jeho žádostí zabýval.

[7] Zástupce z řad advokátů lze ustanovit, jsou-li současně splněny dvě podmínky – za prvé nedostatek prostředků odůvodňující osvobození od soudních poplatků, a za druhé nezbytná potřeba ochrany práv účastníka řízení (§ 35 odst. 10 s. ř. s.).

[8] NSS proto zkoumal, zda v případě stěžovatele existuje nezbytná potřeba ochrany jeho práv. Po předběžném zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci taková potřeba není dána. Kasační stížnost totiž splňuje požadované základní náležitosti a z jejího obsahu je rovněž zřejmé, proč stěžovatel považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. Protože není splněna jedna ze dvou nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů, neustanovil NSS stěžovateli zástupce a dále se věnoval věcnému přezkumu usnesení krajského soudu v rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil.

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012 - 12).

[11] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození z tohoto důvodu sám aktivně požádat soud,

pokračování

ale zejména musí svá tvrzení doložit (důkazní břemeno). Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození od soudních poplatků alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro dostatečné zjištění finanční a sociální situace žadatele. Jak NSS ověřil ze spisu krajského soudu, stalo se tak i v případě stěžovatele. Stěžovatel však tento formulář nevyplnil úplně a v souladu se skutečností. Zejména uvedl, že nevlastní žádný hodnotný majetek „vhodný ke zpeněžení“. Ve skutečnosti však hodnotný majetek vlastní. I když je tento majetek podle jeho tvrzení postižen exekucemi, které trvají už řadu let, na faktu vlastnictví to nic nemění (a právě tam formulář směřuje). Stěžovatel nebyl schopen svou majetkovou situaci (ani stav exekučních řízení) přehledně a věcně popsat; ve formuláři se místo toho soustředil na vyličení svých životních potíží a na kritiku postupu státních orgánů.

[12] V kasační stížnosti sice stěžovatel tvrdí, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce jsou „řádně a včas soudu prokázané“, toto jeho tvrzení však opět zůstalo obecné a nepodložené. Stěžovatel neuvádí žádné konkrétní okolnosti, na jejichž základě by bylo možné vyvrátit závěry krajského soudu nebo je jakkoli zpochybnit. V takovém případě se tvrzení stěžovatele jeví nevěrohodné. Krajský soud posoudil stěžovatelovu žádost na základě dostupných informací a současně nebylo jeho povinností vyhledávat další informace za stěžovatele. Nelze se proto ztotožnit se stěžovatelem, že krajský soud rozhodoval na základě uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu.

[13] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly naplněny ani předpoklady pro ustanovení zástupce (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). V řízení o žalobě přitom zastoupení advokátem není povinné.

[14] NSS proto kasační stížnost zamítl. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. března 2024

Michaela Bejčková
předsedkyně senátu